

Храмова-Баранова О.Л., Манн А.Р.

Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, бульвар

Т.Шевченка, email: Khramova74@ukr.net

ЕСТЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТИПОГРАФІКИ: ШРИФТОВИЙ ДИЗАЙН

Анотація. В статті, на основі аналізу документальних матеріалів та їх узагальнення висвітлюється значення нової типографіки як графічного шрифтового дизайну в проектуванні візуального художнього образу. Сучасна типографіка – це комунікативне явище, приклади якої спрямовані на вербальне й невербальне спілкування автора з глядачем, а нова типографіка – це етап в розвитку шрифтового мистецтва, визначений і запропонований Яном Чихольдом.

Abstract. In the article, on the basis of analysis of documentary materials and their generalization the value of new tipografik lights up as a graphic type design in planning of visual image. Modern tipografik is the communicative phenomenon, the examples of which are directed on the verbal and un verbal socializing of author with a spectator, and new tipografik is the stage in development of type art, certain and offered Jan Chikhhold.

Ключові слова: типографіка, шрифтовий дизайн, візуальний художній образ.

Key words: tipografik, type design, visual image.

Недостатня вивченість становлення і розвитку типографіки, її вагомого значення визначають актуальність. Для дослідження поставленої в статті проблеми необхідно проаналізувати вплив нової типографіки на створення художнього образу в проектуванні. На сьогоднішній день мало досліджень з цього питання, але є значний доробок у вітчизняних мистецтвознавців, зокрема в дисертаціях Т. Іваненко, В. Криштопайтіс, О. Яремчук тощо [1-3]. Також, деякі питання висвітленні К. Баштиревою в магістерській роботі «Засоби графічної виразності нової типографіки в дизайні книги (кінець XX – початок XXI століття)» під керівництвом О.Л. Храмової-Баранової. Дослідження і аналіз становлення і розвитку нової типографіки як комунікативного явища надасть можливість більш спрямовано вербально і не вербально спілкуватися автору з глядачем, та означить, що нова типографіка – це визначний етап в розвитку типографського мистецтва.

Нова типографіка набуває розвитку починаючи з 1914 р., коли на виставці «Бугра» 1914 р. і на міжнародній виставці книжкового оформлення в Лейпцизі в 1927 р. досягло найвищого і остаточного успіху направлення, яке базувалося на наслідуванні історичних шрифтів. Цей рух почався з шрифту Тріаном, розробленого Віейнком [4].

Опираючись на праці Я. Чихольда, зокрема «Нова типографіка» (1928) та ін., проаналізовано базові принципи типографіки модернізму, які вплинули на визначення і конкретизацію засобів графічної виразності нової типографіки в дизайні книги. Визначено коло питань щодо нової типографіки, якими займались В. Баумайстер, Й. Мольцан та інші. Наприклад, в дослідженні О. Яремчук «Композиційні засади дизайну аркушевих шрифтових видань», вказується, що типографіка не тільки є процесом організації окремих шрифтових знаків у композицію, а й створення образів. В дисертаційному дослідженні В. Криштопайтіс наголошується, що типографіка пов'язана з графічним оформленням тексту і формує вигляд видання [2; 3].

Збірник науково-дослідних праць та навчально-методичних матеріалів «Від психології побутового шрифту до графічної археології» об'єднав збирачів графічних прийомів міського сьогодення, а саме: О. Флоренську, О. Шагапова та ін. Будучи представниками різних наукових шкіл, ці дослідники були поєднані спільністю поглядів про роль шрифту у сучасній культурі. Збірник повною мірою розкриває еволюцію дослідницьких позицій у розгляді шрифту з моменту виникнення інтересу до цього явища в кінці 1980-х рр. до сьогодення, коли напрям «Графічної археології» активно вводиться в навчальний процес графічних кафедр вузів [4]. В дисертації О. Ващук «Швейцарська школа графічного дизайну як явище проектної культури ХХ ст.» аналізуються такі аспекти як розвиток типографіки, становлення і розвиток швейцарської школи графічного дизайну 1930–1960-х рр. та «нова хвиля» швейцарського графічного дизайну 1970–1980-х рр. На підставі аналізу дослідження О. Ващук, можна зазначити, що художні аспекти нової типографіки, яка вплинула на етап становлення швейцарської школи, перебували в тісному взаємозв'язку з напрямками сучасного абстрактного мистецтва і творчими течіями ХХІ століття. Так, найбільш значущі для формування школи були мистецькі програми функціоналізму, супрематизму, конструктивізму.

На сучасному етапі розвитку типографіки дизайнери керуються тими ж міркуваннями що й раніше, шрифти із насічками виділяються в заголовках. Існує багато аргументів на користь використання їх в основному тексті, зокрема те, що

насічки мають здатність направляти читача і мають легку для читання структуру. Частим прийомом сучасної типографіки є використання в якості головного шрифту нестандартних гарнітур, як для основного тексту, так і для заголовків. Ця зміна доводить, що типографіка стала вагомим компонентом створення унікального дизайну. Сучасні типографічні роботи виконуються в різних стилях, а також для їх виконання використовують різноманітні форми і матеріали, наприклад, типографіка, побудована з певних об'єктів, виглядає дуже незвично і привертає увагу, а використання градієнтів та візерунків робить роботу стильною і творчою.

Здійснивши аналіз окремих етапів становлення і розвитку нової типографіки, встановлено, що нова типографіка, як комунікативне явище, надасть можливість більш спрямовано вербально і невербально спілкуватися автору з глядачем, в ясній і цікавій формі доносити до глядача чи читача певну інформацію. Означено, що на особливості становлення нової типографіки вплинули такі течії як дадаїзм, безпредметний живопис і конструктивізм, а до послідовників Яна Чихольда можна віднести Е. Рудера, Е. Шпікермана, Г. Байєра, Т. Іваненко, В. Криштопайтіс, О. Яремчук та ін. Перспективи подальшого дослідження направлені на розробку формування навчально-методичної бази формування нової типографіки в Україні як етапу в розвитку шрифтового мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Іваненко Т. О. Художньо-образні особливості формоутворення акцидентного шрифту: автореф. дис. ... канд. мист: 05.01.03. Харків, 2006. 22 с.
- [2] Яремчук О. Композиційні засади дизайну аркушевих шрифтових видань: автореф. дис. ... канд. мист: 17.00.07. Харків, 2012. 20 с.
- [3] Криштопайтіс В. В. Класична типографіка друкованих видань в умовах цифрового набору: функціональні та естетичні аспекти: автореф. дис. ... канд. мист: 17.00.07. Харків, 2012. 20 с.
- [4] Баштирєва К. Магістерська робота «Засоби графічної виразності нової типографії в дизайні книги (кін.ХХ–поч.ХХІ ст.)».Черкаси, 2015.149 с.